

Ajută-l să scrie și să citească!

Fiona Chandler

Ilustrații de Shelagh McNicholas
și Ruth Russell

Cuprins

6 Introducere

Bebeluși și copii mici (0 – 2¹/₂ ani)

- 8 Cum „să discuți” cu un bebeluș
- 10 Învățăm să vorbim
- 14 Primele cărți
- 20 Primele semne grafice

Preșcolari (2¹/₂ – 4 ani)

- 22 Vorbiți, vorbiți, vorbiți!
- 24 Învățăm să ascultăm
- 26 Învățăm să privim
- 28 Înapoi la cărți!
- 32 O întreagă lume pe hârtie
- 34 Jocuri cu sunete
- 36 Învățăm literele
- 40 Suntem pregătiți pentru a scrie

Cititori începători (4 – 7 ani)

- 46 Învăță-l să citească!
- 48 Metoda fonetică analitico-sintetică
- 56 Să citim fluent!
- 60 Înțelegerea mesajului citit
- 64 Începem să scriem

Cititori (aproape) avansați (7 – 11 ani)

- 70 Dezvoltarea deprinderii de a citi
- 72 Încurajează-l să citească
- 74 Dezvoltarea deprinderii de a scrie
- 78 Încurajează-l să scrie de mână

Informații utile

- 80 Când copilul știe mai multe limbi
- 81 Dificultăți de alfabetizare
- 83 Nevoi speciale
- 84 Ajutor suplimentar
- 85 Dezvoltarea competențelor de comunicare
- 86 Etapele dezvoltării aptitudinilor și competențelor de comunicare orală și în scris ale copilului
- 90 Valorile anumitor litere și ale unor combinații de litere
- 92 Scrierea literelor de mână
- 93 Glosar
- 94 Index
- 96 Mulțumiri

Introducere

Cititul și scrisul sunt printre cele mai importante deprinderi pe care le poate dobândi un copil, fiind esențiale pentru ca acesta să facă progresele așteptate la școală și pentru a-și găsi locul în societate. Cercetările arată că părinții pot avea o influență covârșitoare asupra modului în care cei mici dobândesc și își dezvoltă deprinderile de citire și scriere corectă – și, cu cât se începe mai repede învățarea, cu atât mai bine.

Știi că?

- Ajutorul acordat copiilor pentru deprinderea cititului și a scrisului are o influență mai mare asupra succesului la învățătură al acestora decât nivelurile de studii, profesiile sau veniturile părinților.
- Copiii care iubesc deja cărțile când încep școala au șanse mai mari să învețe să citească foarte bine.

Învățarea cititului nu ar trebui să fie o corvoadă – este foarte important ca micuții să învețe să îndrăgească atât cititul, cât și cărțile.

Citește-i copilului și vorbește cu el despre cărți pentru a-l ajuta să își formeze mai repede și mai bine deprinderile de a citi și de a scrie corect.

În această carte, vei descoperi o mulțime de idei practice care să te ajute să îl pregătești pe copil pentru a învăța să scrie și să citească, precum și sfaturi despre cum să îl sprijini după ce va începe școala. Fiecare capitol este dedicat unei etape de dezvoltare, de la naștere până la sfârșitul copilăriei (11 ani). Nu uita însă că fiecare copil își are propriul ritm de dezvoltare și că unii vor progresa mai repede sau mai încet decât alții.

Unul dintre cele mai importante lucruri pe care le poți face, ca părinte, este să îți manifestezi entuziasmul în legătură cu cititul, astfel încât copilul să înțeleagă că acesta reprezintă o activitate folositoare și distractivă. De câte ori este posibil, lasă-l să vadă că și tu citești – orice, de la ziare și cărți, la rețete culinare și indicatoare rutiere.

Bebeluși și copii mici

Poate părea incredibil, dar, încă din momentul nașterii, copilul începe să-și dezvolte anumite abilități de care va avea nevoie, în cele din urmă, pentru a învăța să citească și să scrie. Unul dintre primii pași pe drumul formării unui bun cititor îl constituie învățarea vorbirii, iar procesul dobândirii capacității de a comunica începe cu mult înainte ca micuții să își pronunțe primele cuvinte. Îți vei ajuta copilul să își dezvolte capacitatea de a comunica dacă îi vei vorbi, îi vei cânta, dacă vă veți juca împreună și îi vei citi.

Competențe-cheie generale specifice acestei etape de dezvoltare a copilului

Interacționează cu alți copii și adulți.

Recunoaște și acordă atenție mai multor sunete diferite.

Folosește o gamă variată de sunete și gesturi pentru a comunica.

Înțelege cuvinte și chiar propoziții.

Rostește diverse cuvinte și propoziții scurte.

Participă la conversații.

Începe să se familiarizeze cu cărțile, cântecele și poeziile.

Desenează primele semne, linii curbate și mâzgăleli.

Cum „să discuți” cu un bebeluș

Încă de la naștere, bebelușii au capacitatea de a asculta și de a comunica. De fapt, cercetările arată că ei pot auzi și recunoaște vocea mamei lor, încă din perioada intrauterină. Poate părea ciudat să vorbești cu cineva care nu are cum să-ți răspundă, dar bebelușul va fi încântat să îți audă vocea – și va învăța să vorbească ascultându-te.

„Discuțiile” purtate cu nou-născuții îi ajută să învețe ritmul vorbirii și tiparele lingvistice. Așa că încearcă să-i vorbești sugarului cât mai des. Este de folos să i te adresezi pe un ton normal și să menții contactul vizual cu copilul, când îi vorbești. Adesea, oamenii folosesc un ton pițigăiat sau o voce cântată, dar studiile demonstrează că micuții preferă să li se vorbească într-un mod simplu, firesc.

Activitățile zilnice, cum ar fi îmbrăcarea, hrănirea, schimbarea sau îmbăierea oferă momente oportune pentru „a sta de vorbă” cu bebelușul. Pe parcursul zilei, povestește-i ce faci și ce urmează să se întâmple („Este timpul să faci baie. Hai să dăm jos tricoul!”). Legând astfel descrierea de acțiuni, îl vei ajuta pe copil să înțeleagă sensul cuvintelor. Poți vorbi cu bebelușul despre orice vede, aude sau atinge pe parcursul unei zile.

Posibile subiecte de „discuție” cu bebelușii

- Arată-i lucruri interesante, în timp ce treceți pe lângă ele în timpul plimbărilor.
- Învăță-l să rețină numele diferitelor persoane, repetându-i-le („Iat-o pe tanti Maria!”).
- Scoate în evidență și explică-i sunetele pe care le auziți („Auzi! Sună soneria.”)
- Când îi dai copilului un obiect, spune-i clar cum se numește.

Bebeluşii cărora li se vorbeşte des au un vocabular mai bogat până la vârsta de doi ani decât ceilalţi.

Sporovăieli și jocuri

Bebelușul trebuie să învețe că oamenii își vorbesc unii altora pe rând, nu în același timp. Poți să-l înveți acest lucru, răspunzându-i când găngurește, murmură sau bolborosește. Chiar și un sugăr de numai trei luni va aștepta un răspuns, după ce „a rostit” ceva. Dacă începe „să vorbească”, așteaptă-l să termine ce are de spus, și abia apoi răspunde-i.

Bebelușilor le place să audă în mod repetat diverse cuvinte sau expresii. Acest lucru face ca lumea din jur să li se pară familiară și îi ajută, totodată, să învețe. Jocurile simple (cum ar fi cele descrise în această pagină) reprezintă metode excelente de a practica în mod repetat anumite tipare lingvistice. Vă puteți juca de multe ori același joc înainte ca micuțul să se plictisească de el.

Puteți să-l încurajați pe copil „să vorbească” mai mult dacă îi zâmbiți, dacă mențineți contactul vizual cu el și vă manifestați entuziasmul pentru ce „a spus”.

Poezele, cântecele și-alte rime mititele

Cântatul și recitarea poeziilor simple reprezintă modalități excelente pentru a stimula procesul de dezvoltare a capacității de comunicare a bebelușului. Dacă va asculta aceleași poezii în mod repetat, va învăța să recunoască sunetele și ritmurile specifice limbii sale materne. Bebelușii vor începe chiar să își recunoască poeziile preferate și să se bucure pentru că știu ce vers urmează. Cântatul poate fi foarte amuzant atât pentru sugăr, cât și pentru părinte, mai ales dacă veți folosi cântece cu versuri care descriu acțiuni ușor de mimat („Melc, melc, cobobelc...”, „Dacă vesel se trăiește” etc.).

Jocuri pentru exersarea vorbirii

- Ascunde-ți fața în palme, apoi dă-ți mâinile la o parte, exclamând: „Cucu-bau!”
- Ascunde jucăria preferată a bebelușului la spate și întreabă-l: „Unde-i ursulețul?” Apoi arată-i ursulețul, exclamând: „Uite-l!”
- Stai cu bebelușul în brațe în fața oglinzii și întreabă-l: „Unde-i gurița?” Arată-i-o și spune: „Aici este gurița”. Repetă dialogul pentru fiecare parte a corpului.

Sfat util

Poți învăța cântece și poezii noi cu ajutorul diverselor site-uri de pe internet (qbebe.ro etc.).

E de folos să îți privești bebelușul în timp ce îi cânti, accentuând cuvintele care rimează și bătând din picior în ritmul melodiei.

E bine ca, în fiecare zi, să îți planifici perioade speciale de „discutat” cu micuțul, într-un loc liniștit.

Învățăm să vorbim

Există o legătură puternică între gradul de dezvoltare al capacității de comunicare și deprinderea cititului și a scrisului: copiii care încep școala având aptitudini și competențe lingvistice insuficiente vor avea mari dificultăți în învățarea citit-scrisului. Din fericire, există multe metode pentru a-i ajuta pe cei mici să își dezvolte limbajul. Nou-născuții și copiii mici, care abia învață să umble, pot învăța, în mod natural, orice limbă, așa că nu trebuie să le predai, propriu-zis, nimic, ci doar să le oferi numeroase ocazii pentru a asculta și „a vorbi” ei înșiși.

Copiii ajung să stăpânească vorbirea imitându-i pe cei din jurul lor care dialoghează. Primele sunete pe care le scot bebelușii sunt diverse interjecții (de obicei, „o!” și „a!”). Apoi, începând de la vârsta de opt luni, ei încep să pronunțe silabe ușor de recunoscut („ma”, „ta”, „ba”, „ga” etc.). Când le vor lega, scoțând sunete repetate („mamamama”, „babababa”), vom spune că au început să gângurească.

Bebeluşii gânguresc adesea ca și cum chiar ar spune ceva, asta pentru că ei copiază ritmurile și tonurile pe care le aud.

Puțin ajutor cu primele cuvinte

- Folosește acțiuni și gesturi pentru a-l face să priceapă înțelesul cuvintelor („Fă cu mâna: pa-pa!”).
- Numește obiectele pe care bebelușul le vede în jurul său (jucării, haine, părți ale corpului etc.).
- Dacă încearcă să rostească un cuvânt, zâmbeste-i și spune-i: „Bravo!”, apoi pronunță-l tu corect.

Primele cuvinte

Cei mai mulți bebeluși rostesc primele lor cuvinte spre sfârșitul primului an de viață și începutul celui de-al doilea (10–14 luni). Acestea sunt unele pe care le-au auzit înainte de multe ori, de obicei, nume ale unor persoane familiare ori ale unor obiecte cunoscute. În timp ce gânguresc, ei pot pronunța, din întâmplare, cuvinte precum „mama” sau „tata”, a căror semnificație o vor învăța abia când cei din jur vor reacționa la ele. În această etapă, bebelușii încep să repete părți ale cuvintelor pe care le-au tot auzit și pot chiar să inventeze propriile nume de persoane sau chiar denumiri ale unor obiecte. Acest lucru este perfect normal și nu trebuie să vă faceți nicio grijă.

Vorbirea

Până la 18 luni, copiii pot spune vreo 50 de cuvinte diferite, deși nu le pronunță corect de fiecare dată și folosesc un singur cuvânt în locul unei întregi propoziții (astfel, „mai” poate însemna: „Vreau mai mult suc”).

La 18–24 de luni, mulți micuți învață cuvinte noi foarte repede și încep să alcătuiască propoziții scurte („Tata pleacă”). Inițial, folosesc doar câteva propoziții simple, dar, în puțin timp, învață să îmbine cuvintele și își inventează propriile combinații. Cei mici învață să vorbească în ritmuri diferite, așa că nu vă îngrijorați dacă micuțul pare să nu fie prea abil în comunicare: mulți nu vor rosti un cuvânt clar, care să poată fi recunoscut, până la vârsta de doi ani și jumătate.

Cum să îi vorbești unui copil

Copiii mici, care abia au început să meargă, le face plăcere dacă le vorbești într-un mod plin de viață despre lucruri care îi interesează. Așadar, în timp ce se joacă, poți să-i adresezi întrebări simple („Ce face ursulețul?” ori: „Unde este mașina roșie?”). Profită din plin de activitățile zilnice, precum mersul la cumpărături, pentru a-i arăta diverse lucruri: explică-i ce faci și antrenează-l pe cel mic în recunoașterea diverselor obiecte din mediul înconjurător.

Micuțul învață cel mai bine atunci când poartă conversații reale cu adulții, așa că este foarte important să-l asculți și să îi răspunzi cu entuziasm atunci când îți vorbește. Nu te îngrijora dacă mai face și greșeli – repetă doar ce ți-a spus, pronunțând însă corect totul. E de mare ajutor dacă dezvoltă ce a spus copilul (dacă ai auzit „cuțu mare”, poți răspunde: „Da, acesta este un cățel foarte mare. Uite cum dă din coadă!”)

Sfaturi utile pentru a vorbi cu un copil

- Folosește propoziții scurte și pune-i cât mai multe întrebări.
- Acordă-i toată atenția când îți vorbește.
- Înarmează-te cu răbdare – poate dura ceva timp până când micuțul își va da seama ce vrea să spună.
- Răspunde-i cât de simplu poți.
- Laudă orice încercare a copilului de a vorbi. Nu îl critica și nici nu râde vreodată de el.

Copiii mici folosesc adesea gesturi care însoțesc cuvintele rostite, pentru a se face înțeleși.

